

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia S. Avgvstini de humanæ naturæ stantis, lapsæ,
puræ statu & viribus eruitur & explicatur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

9. Perijt non solum libertas ad agendum bonum, sed etiam abstinendi à
peccato.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13673

CAPVT NONVM.

Perijt non solùm libertas ad agendum bonum, sed etiam abstinendi à peccato.

HACTENVS abunde ex Augustino demonstravimus, arbitrium post lapsum primi hominis, antequam per gratiam à dominantis peccati servitute liberetur, non esse liberum ad opus bonum. Sed hac occasione meritò dubitari potest, an sit saltem liberum, ut recedat à malo, etsi non faciat bonum. Hoc est, utrum sit liberum saltem ut abstineat à peccato; an verò in peccandi necessitate viribus suis ineluctabilem præcipitatum sit. Quæ sanè questio & per se ipsa perlerutatu digna est, & ex eius resolutione longè liquidius apparebit, quibus fundamentis miti possit illa superius tradita de perdità boni operis libertate doctrina.

Itaque sanctissimus & profundissimus Doctor Augustinus non contentus declarasse, hominem post lapsum omni boni operis faciendi libertate privatum, eadem fiducià partem utramque docet, non esse etiam ei jam liberum à peccatis abstinere; sed in peccandi necessitate peccando cecidisse, à quâ sola gratia salvatoris Christi eum liberare potest. Viri- que pronuntiati veritas seorsum demonst- randa est.

Et quidem non esse jam liberum à peccando abstinere, quamvis olim libertimum fuerit, ita perspicuè & constanter, frementibus licet Pelagianis, docet, ut in dubium revocari nequeat. Super hoc enim ipso dogmate Pelagianorum & Augustini acerrimus contestus fuit, negante Augustino, esse jam liberum à peccato abstinere; Pelagianis contrarium ita omninè assentibus, ut acierent, sine abstinendi potestate peccatum esse non posse. Ad cuius veluti certissimi dogmatis comprobationem, ipsissimis Augustini principiis usi sunt. Nam ipse cum junior adversus Manichæos nondum exortis Pelagianis dimicaret, hoc modo peccatum definierat: *Peccatum est voluntas retinendi vel consequendi quod iustitia vetat, & unde liberum est abstinere.* Definitionem istam tamquam bellissimam & Pelagianorum principio congruentissimam aviattimè arripuit Iulianus, magnificè cumulavit laudibus. *O lucens, inquit, aurum in stercore! quid verius, quid plenius dici à quoquam vel orthodoxo potuisset? Hinc ergo invictissime confici volebat, nihil habere posse peccati rationem, nisi esset in potestate voluntatis ab eo abstinere quod faceret; ita videlicet, ut ad utramque partem eligendam, ad bonum videlicet & malum, esset indifferens, nec necessitas imponeretur partis alterius. Non enim, inquit, est prius voluntas, antequam velit; nec potest velle, antequam potuerit & nolle &c. Quibus collectis, apparet te verissime definisse peccatum esse, voluntas retinendi vel consequendi quod*

iustitia vetat, & unde liberum est abstinere. Et paulo post: *Nihil est aliud peccatum, præter voluntatem excedentem ab ea calle, cui debet insistere; & unde liberum est non desistere.* Hæc & huiusmodi repetit ad fastidium inculcatque Iulianus, hoc unum conficere volens, ita peccatum esse debere liberum, ut ab eo abstinendo non peccet. Augustinus è contrario sepius constantissimeque docet, iam post lapsum ante adventum gratiæ ita peccatum à voluntate committi, ut ab eo abstinere non sit amplius liberum; ita videlicet ut abstinendo non peccet. Nam si ab uno peccato abstinendo necessario perpetratur aliud, non est satis illa libertas, ut per eam dicatur liberum esse à peccato abstinere. Hoc enim postulat talem libertatem voluntatis, ut peccatum de quo agitur siue novi peccati perpetratione possit ommittere, siue simpliciter abstinendo, hoc est non agendo, siue aliam actionem agendo non malam. Ad definitionem autem suam respondet Augustinus, eam non esse datam de omnibus peccatis generatim, sed de illo peccato solo, quod propriè & simpliciter peccatum dicitur, hoc est, quod ita peccatum est & voluntarium, ut non sit etiam poena peccati, seu ut nihil involuntarij & penalis admixtum habeat quo illa abstinendi libertas infringatur. Se quippe cum Manichæis tunc de mali seu peccati origine disputasse, antequam nihil potuit penale præcedere: ideoque se respexit in sua definitione primos homines, qui tanta voluntatis libertate peccarent, ut eis libertimum esset ab eo quod faciebant, sine alterius peccati perpetratione cessare. Nunc verò postquam illa primi peccati poenâ, hoc est, illâ peccandi concupiscentiâ nobis inolitâ puni sumus, non esse nobis iam ante gratiam à peccato liberum abstinere, multoque minus esse liberum, si illi supplicio peccati originalis accesserit, aliud supplicium actualis peccati, scilicet consuetudo peccandi. Hæc est summa eorum, quæ Augustinus de libertate abstinendi à peccato, & de sua peccati definitione docet, tantâ quidem perspicuitate, ut nullâ tergiversationis umbrâ obturari possit. Nam Iuliano illam definitionem primùm proferente & magnopere commendante, sic ei respondet Augustinus: *Hic peccatum definitum est, quod tantummodo peccatum est, non quod etiam poena peccati: de hoc quippe agendum fuit, quando mali origo quæretatur, quale commissum est à primo homine ante omnes homines malum. Sed tu aut non potes intelligere, aut non vis. Et cum Iulianus iterum iterumque ingeminaret, peccati rationem postulare ut sit liberum abstinere, & nusquam esse, nisi in eo homine, qui & habuit voluntatem malam, & potuit non*

habere: Respondet ei Augustinus: Ipse est Adam, quem nostram illa definitio, quæ tibi placuit, in-
 zuebatur, cum dicerem: peccatum est voluntas reti-
 nendi vel consequendi quod iustitia vetat, & unde
 liberum est abstinere. Adam quippe omnino quando
 peccavit nihil in se habebat mali, quo nolens urgeretur
 ad operandum malum, & propter quod dicitur:
 Non quod volo facio bonum, sed quod nolo malum,
 hoc ago. Ac per hoc id egit peccando, quod iustitia
 vetabat, & unde illi liberum fuerat abstinere. Nunc
 ei, qui dicit: Quod nolo malum, hoc ago, abstinere
 unde liberum non est. Ac per hoc sic tria ista discern-
 nis, & scias, aliud esse peccatum, aliud pœnam pec-
 cati, aliud utrumque, id est, ista peccatum, ut ipsum
 sit etiam pœna peccati. Intellegis quid horum trium
 pertineat ad illam definitionem, ubi voluntas est agen-
 tis quod iustitia vetat, & unde liberum est abstinere.
 Peccatum namque isto modo definitum est, non pœna
 peccati, non utrumque. Mox etiam singula ista
 peccatorum genera adductis exemplis explicat:
 Horum sanè, inquit, trium generum si requirantur
 exempla, primi generis in Adam sine ullo nodo qua-
 sitionis occurrit. Multa quippe sunt quæ agunt homi-
 nes mala, à quibus eis liberum est abstinere (scilicet
 ante contractam peccati consuetudinem, &
 cum jam gratiâ à peccati servitute liberati
 sunt, sicut hoc alijs locis explicat) sed nulli tam
 liberum est, quam illi fuit, qui Deo suo a quo erat
 conditus rectus, nullo prorsus vitio depravatus adja-
 bat. Secundi autem generis, ubi tantummodo est pœna
 peccati, exemplum in eo malo est, quod quisque ex
 nulla parte agit, sed tantummodo patitur: Velut cum
 pro suo scelere qui peccavit occiditur, sive al. à corpo-
 ris pœnâ quâcumque cruciatur. Tertijs vero generis,
 ubi peccatum ipsum est & pœna peccati, potest intel-
 ligi in eo qui dicit: Quod nolo malum, hoc ago (hoc
 est, in peccatis quæ lupicante dominanteque
 concupiscentia committuntur) ad hoc pertinent
 etiam omnia, quæ per ignorantiam cum aguntur, ma-
 la non putantur, vel etiam putantur bona. Cæcitas
 enim cordis si peccatum non esset, iniuste argueretur:
 arguitur autem iuste, ubi dicitur: Pharisæe cæce, &
 alijs plurimis divinum eloquium locis. Eademque
 rursus cæcitas si peccati pœna non esset, non diceretur:
 Excæcavit enim illos malitia illorum: quod si de Dei
 iudicio non veniret, non legeremus: Obscurentur
 oculi eorum ne videant, & dorsum eorum semper in-
 curva. Quis porro volens cæcus est corde, cum velit
 nemo cæcus esse vel corpore? Hæc omnia tam
 prolixè ex Augustino protuli, ut ex proprijs
 ejus verbis planissimè sentus ejus posset perci-
 pi. Satiatissimè quippe docet, in ijs qui dicunt:
 Non quod volo, hoc ago, hoc est, quos ita habet
 concupiscentia subyugatos, ut faciant quicquid illa
 compellit, sicut alibi loquitur; itemque in ijs,
 qui cordis cæcitate puniti sunt, ita ut nolentes,
 corde cæci sint, non esse jam liberum à
 peccatis abstinere, propter pœnam violæcet,
 quæ nolentes urgentur ad operandum malum,
 vel etiam malum quod faciunt putant bonum.
 Nam itæ duæ ipsissimæ causæ sunt, propter
 quas jam olim de homine cum concupiscentia
 propagato peripicuis verbis dixerat: Non esse
 mirandum, quod vel ignorando non habeat arbitrium
 liberum voluntatis ad eligendum quid rectè faciat, vel

resistente carnali consuetudine, quæ violentia mor-
 talis successionis quodammodo naturaliter molens,
 videat quid rectè faciendum sit, & vela nec possit im-
 plere: hoc est, non esse mirandum, si propter
 duas illas causas non sit arbitrium jam liberum
 à peccato abstinere. Nam ut addit, Ap-
 probare falsa pro veris, ut erret in vitis (per igno-
 rantiam cordisque cæcitatem) & resistente atque
 torquente dolore carnalis vinculi (concupiscentie)
 non posse à libidine operibus temperare, non est na-
 tura iustitiam hominis, sed pœna damnati. Hæc ergo
 doctrina quia Pelagianis summopere displice-
 bat, & carpebatur, iterum iterumque velut
 Catholicum dogma ab Augustino repetitur,
 Scripturisque munitur. Nam cum Iulianus
 diceret, convinci Augustinum inficiari dog-
 mata sua, ut promitteret se liberum arbitrium
 non negare, quod ante (Baptismum) mali,
 postea boni necessitate subverteret: nullum-
 que peccatum in rebus pœnitens reperiri; eo
 quod peccati definitio postulet, ut sit ab eo
 liberum abstinere: respondit Augustinus, ne-
 que in bono neque in malo potestatem con-
 trarij faciendi, vel libertatem abstinendi re-
 quiri ad libertatem. Sed quia de libertate boni
 agendi nunc non agitur, de libertate absti-
 nendi à peccato sic prosequitur: Ista definitio
 peccati eius est, quod peccatum tantummodo est, non
 quod etiam pœna peccati; quia perijt libertas non pec-
 candi: à quo malo nos liberat ille, cui non tantum di-
 cimus: Dimitte nobis debita nostra; verum etiam:
 Et ne nos inferas in temptationem: sed libera nos à
 malo. Et libro secundo eisdem operis cum
 urgeret iterum Iulianus, quod peccatum ex
 præcedenti disputatione apparuisset: Nihil esse
 aliud, quam malam voluntatem, cui esset liberum ab
 eo quod pravè appetiverat abstinere: reponit ei Au-
 gustinus: Hoc est omnino peccatum primi hominis,
 unde in homines mali origo descendit. Quippe valde
 liberum fuit ab eo quod pravè appetiverat absti-
 nere; quia nondum erat vitium, quo caro consu-
 pisceret adversus spiritum. Nondum enim dicebat:
 Non quod volo ago, nondum positum in carne pec-
 cati illum necessarium habebat auxilium de si-
 militudine carnis peccati. Hoc est, nondum in
 Adamo erat illud vitium, quo libertas absti-
 nendi à peccato periijt, propter quod superan-
 dum nunc gratia salvatoris, non antea, necesse-
 saria fuit. Et iterum inferius refricante Iu-
 liano, non aliam esse peccati conditionem iux-
 ta definitionem ejus, quam quod esset voluntas
 admittendi quod iustitia vetat, & unde liberum est
 abstinere: Eadem responsione instantius ex-
 plicatiusque repetitâ retundit ejus perveraciam:
 Hæc definitio peccati est eius quod non est etiam
 pœna peccati. Nam ubi mala consuetudinis voces
 esse conceditur atque ita voces vestri dogmatis suffo-
 catis, dic si audes, quomodo voluntas hominis liberum
 sit abstinere à peccato, ubi audit; Non quod volo
 ago (id est, ubi dominatur concupiscentia)
 aut nega esse malum, ubi audit; Non quod volo, facio
 bonum, sed quod nolo malum, hoc ago. Sed uti que
 agnosceris hoc peccatum pœnam esse peccati: Et ideo
 discernendam ab illa definitione peccati, ubi voluntas
 hoc committit, unde liberum est abstinere. Intellegit
 quod

Ibid.

Lib. 6. cont.
Iul. c. 23.Lib. 3. de lib.
arb. c. 18.

quod dico. Ex his arbitror intelligi, quid dicat, & quid sentiat Augustinus de perdita peccatum libertate abstinendi à peccato ut non

fit opus identidem eandem illam explicationem suæ definitionis, quia adhuc sapius eandem repetit, hic infarcire.

CAPVT DECIMVM.

Idem demonstratur ex alijs Augustini scriptis.

NEQVIS tamen arbitretur hanc sententiam ejus illi postremo libro nuper invento, quod nos opus imperfectum vocamus, esse peculiarem, operæ pretium est ex alijs libris & ante & post heresim Pelagianam exortam scriptis, ejusdem doctrinæ consonantiam patefacere. Nam illi expressissimis istidemq; penè verbis docuit in libris Retractionum, qui eodem tempore exarati sunt: quo Iulianus illam ejus definitionem peccati vellicare ceperat. Nam ibi præmonens lectorem aduersus illum Pelagianorum errorem, quo putabant post peccatum primi hominis, antequam per fidem Christi à concupiscentiæ terrene dominatione liberemur, liberum esse nobis abstinere à peccatis, quæ illa voluntati dominante committimus: hanc rem totam explicat: Itemque desumpto peccati, quæ dicitur: Peccatum est voluntas reuerti vel consequendi quod iustitia vetat, & unde liberam est abstinere; propterea vera est, quia ad desinendum est, quod tantummodo peccatum est, non quod est etiam pena peccati. Nam quando tale est ut idem sit & pena peccati quantum est quod valet voluntas sub dominante cupiditate, nisi forte si pena est ut oret auxiliatum? In tantis enim libera est, quia in tantum liberata est, & in tantum appellatur voluntas. Alioquin tutius cupiditas, quam voluntas proprie nuncupanda est. Quæ non est, sicut Manichæi desipiunt, aliena natura additamentum, sed nostra virtus: à quo non saluamur nisi gratia saluatoris. Quod si quispiam dicit, etiam ipsam cupiditatem nihil aliud esse quam voluntatem, sed vitiosam, peccati quoque seruientem, non resistendam, nec de verbis, cum res confusa, controversia facienda est. Sic enim ostenditur, siue voluntate (scilicet libera, quæ parati Augustini voluntas paulo ante dicta est) nullum esse peccatum, siue in opere, siue in origine. Hæc Augustini verba ita perspicue sententiam sanctissimi Doctoris expriment, ut eorum, quæ contra Iulianum docuit, siquid adhuc scriptuli reliquum habere viderentur, ipsi qui ejus doctrinæ minus assueverint, loco commentarij esse queant. Docet enim, à peccatis illis, quæ sunt etiam pena peccati, non esse jam liberum abstinere; docet illius rei causam esse, quia voluntas nihil ad resistendum valet, sub dominante cupiditate; docet hoc item propterea fieri, quia voluntas nondum ab ejus dominatione liberata est; à qua si vel tantulum liberetur, ut pia sit, hoc est, ut vel pietatem fidei invocantis habeat, jam aliquantulum valet, quia aliquantulum liberata est, videlicet hætenus ut saltem fidei credat, & ex fide suæ imbecillitati & captiuitati oret auxilium. Nam talem esse quemdam statum, in quo concupiscentiæ dominantis resisti non potest, eodem ipso loco Augustinus tradit: Qui vero lo-

genti cupiditati bonâ voluntate resistere non potest, & ideo facit contra præcepta insitita, iam hoc ita peccatum est, ut sit etiam pena peccati. Hic autem status est ante fidem: nemo enim bonam voluntatem habet, quæ resistere possit dominantis concupiscentiæ, ne quidem ut impleret auxiliatum, ante susceptam fidem. Quomodo enim invocabunt, in quem non crediderunt. Quin etiam antequam Augustinus cum Pelagianis dimicare cepisset, eandem doctrinam aduersus Manichæos tradidit. Nam cum Fortunatus ei illa scriptura loca obiecit, quod caro concupisceret aduersus spiritum; quod alia lex in membris repugnaret legimentis; & captivos nos auccret, &c. Et ex similibus locis naturam mala in nobis peccati auertere esse colligeret, respondit ei Augustinus, talem peccandi necessitatem non ex natura, sed ex libero arbitrio contingere: Liberam voluntatem arbitrium in illo homine fuisse dico, qui primus formatus est. Ille sic factus est, ut nihil omnino voluntati eius resistere, si vellet, vel præcepta seruire. Postquam autem libera ipse voluntate peccauit, nos in necessitate præcipitatum sumus. Rem autem istam ut magis intelligentiæ minus peritorum exponeret, similitudinem adhibet perveris cupidam consuetudinis ad faciendum aliquod opus malum. Potest, inquit, uniusquisque nostram volucri consideratione inuenire verum esse quod dico. Hodie namque in nostris actionibus antequam consuetudine aliqua implicemur, liberum habemus arbitrium faciendi aliqua vel non faciendi. Cum autem ista libertate fecerimus aliquid, & facit ipse tenent animam perniciosam dulcedo & voluptate, eadem ipsa consuetudine sic implicatur, ut postea viuere non possit, quod sibi ipsa peccando fabricata est. Quæ inultitudo consuetudinis quam vim habeat, intra oportunitus dicturi sumus. Clarissime verò doctrinam eandem libro tertio de libero arbitrio exposuit, quem quia paulo ante allegauimus, supervacaneo labore repeteretur. Hic satis est, recordari eum manifestissime tradere, quod post peccatum primi hominis arbitrium jam non sit liberum ad eligendum quid recte faciat, vel ad recte faciendum quod eiegerit, causamque iungere ignorantiam & difficultatem; hoc est, resistentem concupiscentiam: quibus damnationis penæ sit, ut homo etiam inuitus erret, neque possit à libidinosis operibus temperare. Nam ut gravissime verillimèque subnectit: Ille est peccati pena iustissima, ut ametur uniusquisque quod bene uti nolit, cum sine ulla posset difficultate si vellet. Ad est autem, ut qui sciens recte non facit, ametur scire quod rectum sit: & qui recte facere cum posset nolit, amittat posse cum velit. Nam sunt reuera omni peccanti anime duo vitia penalia, ignorantia, & difficultas. Ex ignorantia de bonis erret, ex difficultate cruciatus affligit &c.

lib. 1. de mil. 15.

lib.

Ad Rom. 10

Disp. 2. cont. Fortunat.

Ibid.

lib. 3. de lib. arbit. c. 18.

Ibid.

AUGUSTINI ENI